

ONTMOETING MET ECONOMIST CAMILLE CHALMERS

Haitiaanse volksbeweging is springlevend

Wie de huidige situatie in Haïti van naderbij bekijkt, stuit op vele problemen die eigen zijn aan de meeste andere landen van het Zuiden: buitenlandse schuldenlast, Westerse dumpingpraktijken, onderwerping aan de heersende Westerse cultuur. De econoom Camille Chalmers, een boegbeeld uit het Zuiden, was onlangs op bezoek in Brussel. Hij vertelt ons over Haïti, het enige het land op het Amerikaans continent dat categorie van de minst ontwikkelde landen behoort.

Brede glimlach, sportief gekleed, Camille Chalmers is een charmante man. Hij is algemeen secretaris van het PAPDA (Haïtiaans platform dat pleit voor een alternatieve ontwikkeling) en een briljant redenaar. Ook al ziet de toestand in Haïti er niet echt rooskleurig uit, toch blijft hij optimist en legt hij ons de alternatieven uit die zijn organisatie voorstelt. PAPDA is een partner van verschillende Oxfam-organisaties in de wereld – Oxfam-GB, Intermon (Spanje), Oxfam-Québec, Novib (Nederland) – en zonder twijfel binnenkort ook Oxfam-Solidariteit, die zich voorhoudt aanwezig en actief te zijn in de Cariben om er met partners in zee te gaan. PAPDA is een coalitie van Haïtiaanse organisaties die in 1995 ontstond en een brede waaier van denkrichtingen omvat. “Wij brengen organisaties samen die een nationale draagwijdte hebben en die zich engageren op verschillende terreinen, zoals gelijkheid tussen man en vrouw, plattelandsontwikkeling, vorming van boerenleiders, begeleiding van kleine ondernemingen, vorming van jongeren uit de steden, het leefmilieu, enz.” PAPDA tracht het publiek bewust te maken van de alternatieven, die de mens opnieuw boven de economische belangen plaatsten.

Dictatuur

Haïti heeft een heel bewogen geschiedenis. De Duvaliers regeerden als dictators van 1957 tot 1986: “Papa Doc” of François Duvalier van 1957 tot aan zijn dood in 1971; hij werd opgevolgd door zijn zoon Jean-Claude, alias ‘Baby Doc’. Het verlies van alle geloofwaardigheid van zoon Duvalier en de corruptie leidden tot een reeks volksopstanden gesteund door de Kerk. De dictator moest uiteindelijk het land ontvluchten. De 28 jaar lange heerschappij van de Duvaliers had de politieke, economische en maatschappelijke structuren van het land zwaar geteisterd. “Het land kende een ongelooflijk réveil tussen 1984 en 1986, waardoor er een zeer grote volksbeweging ontstond die vele sectoren verenigde. Het gemeenschappelijk doel was de strijd tegen de dictatuur van de Duvaliers,” zegt Camille Chalmers. Priester Jean-Bertrand Aristide werd na de verkiezingen van 1991 president. Deze populaire leider werd al snel van het poli-

tieke toneel verjaagd door een militaire staatsgreep, geleid door Raoul Cédras. Deze putsch betekende de genadeslag voor de conjunctuur die in 1986 was ontstaan. “Toen was er een echte volksbeweging opgestaan, die een reële politieke rol speelde. Dat was toen een revolutionair gegeven,” aldus Chalmers. “Tot dan werd het politieke spel gedomineerd door de elites en de traditionele oligarchie. De putschisten hadden een duidelijk doel: het Artisebewind omverwerpen, maar vooral deze volksbeweging van de politieke kaart vegen”. Het leger, dat van de macht was verdreven door de Duvaliers, nam de touwtjes weer in handen. Hierop volgde een enorme golf van geweld tegen de volksbeweging: politieke moorden in de volkswijken van Port-au-Prince, massale uitwijzingen, bloedbaden in de krottenwijken, corruptie, intimidatie, bedreigingen, massale emigratie van de volksleiders naar de Verenigde Staten. Uiteindelijk kwam er in 1994 een Amerikaanse militaire interventie – met internationale steun – die de militairen verjoeg en president Aristide weer aan de macht bracht. Maar het herstel van zijn gezag gebeurde in een totaal andere context. Aristide werd verplicht om een reeks verbintenissen aan te gaan, vooral op het vlak van de politieke economie. De Haïtiaanse regering kreeg tevens een reeks structurele aanpassingsprogramma's opgelegd door het Internationaal Monetair Fonds en de Wereldbank. “Deze nieuwe ontwikkelingen veroorzaakten een vertrouwenscrisis tussen de bevolking en de leiders van de volksbeweging, met inbegrip van Aristide. Er ontstond geleidelijk een kloof tussen de nieuwe politieke klasse en de groepen aan de basis”. Organisaties zoals PAPDA beschouwen zich als onderdeel van deze volksbeweging en strijden dagelijks voor een andere ontwikkeling.

PAPDA: voor een andere ontwikkeling

PAPDA richt zich voornamelijk op de strijd tegen het structureel aanpassingsprogramma, het behoud van de cohesie van de volksbewegingen en de zorg om een ontwikkelingsstrategie op lange termijn. Hiervoor werden talloze sensibiliseringsacties en campagnes gevoerd rond vier belangrijke thema's: honger en voedselveiligheid, de buitenlandse schuld, economische integratie en economische, sociale en culturele rechten.

“We willen de staat ertoe bewegen om het begrotingsbeleid aan te passen in het voordeel van de landbouwsector. Vandaag investeert de Haïtiaanse overheid structureel zeer weinig in de landbouw. 6% van het budget wordt hieraan besteed, terwijl 65% van de bevolking uit boeren bestaat”. Camille Chalmers hekelt ook de louter productivistische ontwikkeling van de landbouw: automatisering, monocultuur, massaal gebruik van chemische middelen, enz. Haïti heeft een snelle en anarchistische liberalisering gekend. De douanetarieven zijn dras-

tisch gedaald, met het gevolg dat de markt overspoeld wordt met buitenlandse producten, voornamelijk uit de Verenigde Staten. Dit heeft een zeer grote invloed op het consumptiepatroon. "Toen ik nog kind was bijvoorbeeld, vond je de AK-100 (een zeer voedingsrijke maïs-pap) in alle wijken van de hoofdstad. Dit gerecht is vandaag volledig verdwenen uit het stadsbeeld. We trachten de culinaire gewoonten weer te veranderen door Haïtiaanse gerechten te herwaarderen". Het PAPDA organiseert ook een reeks landbouwbeurzen om opnieuw plaatselijke producten te promoten. Er wordt ook sensibiliseringswerk verricht voor de jongeren. Dat gebeurt via de scholen: "In schoolkantines schotelt men voornamelijk geïmporteerd graan voor, wat nieuwe consumptiegewoontes creëert", constateert Camille Chalmers. "Zoals in andere landen bestaat het gevaar dat voedselhulp eindigt met voedselafhankelijkheid".

je zonder einde. Voor Camille Chalmers is de kwijtschelding van de schulden prioritair. "Schuld is een instrument voor de instandhouding van een overheersing. Al wat wij uitgeven aan de aflossing van onze schulden is een directe belemmering voor onze ontwikkeling. Haïti besteedt jaarlijks tweemaal meer aan de aflossing van zijn schulden dan aan volksgezondheid.

Daarbovenop heeft het land ook nog eens een drastische muntontwaarding gehad. In de jaren tachtig was de dollar nog 7 gourdes waard, vandaag is dat 27 gourdes. Omdat Haïti zo afhankelijk is van het buitenland heeft deze devaluatie catastrofale gevolgen gehad voor de koopkracht van de bevolking. "De Wereldbank berekende dat 80% van de plattelandsbevolking onder de absolute armoedegrens leeft (1 dollar per dag). Zoals zo vaak elders slaan de voorstellen van de Wereldbank ook in

Foto : Jenny Matthews

Absurde schulden

De volksbewegingen strijden ook voor de kwijtschelding van de buitenlandse schulden van het land. Er werd een samenwerking aangegaan met Jubilee 2000. En Haïti speelt een prominente rol in de huidige campagne Jubilee South (*). Voor de oorsprong van de Haïtiaanse schulden moet men zo'n 200 jaar terug in de tijd: "na de militaire overwinning van Haïti op het leger van Napoleon in 1804 en het totale isolement dat hierop volgde kon de lokale oligarchie, die aan de macht was, haar producten naar het buitenland blijven uitvoeren. In 1825 sloot ze een akkoord met de Franse regering waarin Haïti een schadevergoeding erkende voor de voormalige eigenaars van de Haïtiaanse slaven en landerijen: een bedrag van 150 miljoen goudfranken (dit was meer dan de jaarlijkse begroting van Frankrijk in die tijd). De last van deze schuld was zo hoog dat reeds drie jaar later, in 1828, Haïti de intresten niet meer kon betalen. Er werd een lening aangegaan bij Duitse handelaars om Frankrijk te kunnen blijven uitbetalen". Haïti begaf zich in een straat-

Haïti nergens op. Chalmers is er in ieder geval niet over te spreken: "Vandaag is de argumentatie van de Wereldbank gebaseerd op het begrip "armoede".

De 'Poverty Reduction Strategy Papers', het strategisch kader voor de armoedebestrijding, zijn het nieuwe kleedje voor de structurele aanpassingsprogramma's. Je vindt er dezelfde macro-economische voorwaarden in terug: liberalisering van handel en financiën, beperking van de sociale budgetten, belastingverhogingen, deregulering en privatisering. Kortom het verkapte neo-liberalisme. Camille Chalmers zet de strijd echter voort, met overtuiging en enthousiasme, in eigen land en elders in de wereld, zoals in Brussel, waar hij deze maand deelnam aan het NGO-forum, in het kader van het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie.

Fabrice Kada

(*) Meer informatie over Jubilee South op : <http://www.jubileesouth.net>